

en een reconstructietekening van een bij Vaesrade opgegraven Romeinse boerderij wordt deze opvatting bestreden. De benaming Romeinse boerderij is dus zeer zeker onjuist en ook de aanduidingen Frankische boerderij voor het langgeveltype en Saksische boerderij voor de hallewoning laten alle ruimte voor critiek, daar deze bouwwijzen, zoals uit praehistorische opgravingen blijkt van veel oudere datum zijn, dan het binnendringen van deze stammen in het Nederlands cultuurgebied.

Spreeker besluit zijn inleiding met een overzicht van de ligging van de boerderij in het landschap, waarbij in de eerste plaats rekening dient te worden gehouden met de technische eisen, welke het bedrijf aan het natuurlijk milieu stelt. De verdeling van de gronden, bouwen weiland en de aanwezigheid van water, speelt bij de vestiging van het bedrijfsgebouw een belangrijke rol. Hierbij betreft spreker de dorpsvormen in zijn beschouwing.

Tenslotte eindigt spreker zijn voordracht met zijn dank uit te spreken aan het Bestuur van het Natuurhistorisch Genootschap van wie het initiatief tot deze lezing uitging. De belangstelling van de Limburgse natuurliefhebbers voor het Limburgse landschap naar de zijde van de menselijke activiteit hoopt hij door deze voordracht te hebben gestimuleerd.

De Voorzitter dankt tot slot Drs. Zwanikken voor zijn interessante lezing en sluit de vergadering.

te Heerlen op Woensdag 9 Maart.

Aanwezig mej. Janssen en de heren van Rummelen, Terhal, van Loo, Br. Arnoud, Br. Nemesius, van Velsen, Bruna, Mientjes, Coonen, Dijkstra, Adams en Vijgen.

Dr. Bruna bespreekt aan de hand van een artikel in „Die Naturwissenschaften”, Band 35, 1948, pag. 38, de wijze waarop bijen elkaar instrueren over de plaats, waar zij honing gevonden hebben.

De heer van Rummelen geeft vervolgens een uiteenzetting over het ontstaan van kleisiderieten, ijzerhoudende concreties, die voornamelijk gevonden worden in de vloer van kolenlagen. Vervolgens verklaart hij de algemene verschijnselen van de toename van de temperatuur naar de diepte in de aardkorst.

De heer Dijkstra projecteert een aantal

lichtbeelden van door hem geconstateerde sporen in steenkool.

Aan de excursie naar het Geologisch Bureau te Heerlen op 12 Maart werd door een veertigtal dames en heren deelgenomen.

WIE VOELT ER IETS VOOR?

Een zeer mooie, spannende en avontuurlijke en veelal avond-uurlijke, doch voor een ieder geheel onbekende vorm van natuursport is het verzamelen van ectoparasitaire insecten. Hiertoe moeten immers eerst de gastheren (zoogdieren en vogels) gevangen en hun nesten verzameld worden. In de afgelopen jaren heeft ondergetekende zoveel mogelijk en op verschillende plaatsen van ons land verzameld. Evenwel zinkt het totaal van de afgestroopte terreinen absoluut in het niet bij de oppervlakte van ons land. Het is voor één persoon, die bovendien niet meer in zijn vaderland woont, ondoenlijk om binnen afzienbaren tijd de gegevens te verkrijgen voor een in bewerking zijnd boek over de Nederlandse parasietenfauna. (Er kunnen o.m. nog een tiental voor de fauna nieuwe vlooiensoorten verwacht worden). Hij is daarom geheel afhankelijk van de onbaatzuchtige medewerking van enthousiaste verzamelaars. Ondergetekende hoopt daarom dat hij op de hulp kan gaan rekenen van een aantal over het gehele land verspreide medewerkers voor het parasieten-verzamelen. Het is natuurlijk geheel aan U in welke mate U wilt medewerken; het is al prachtig als U t.z.t. enige uitgevlogen meeuwen-, kraaien- of duivennesten nazoekt of af en toe enige parasieten van zoogdieren vangt. Door deze verzamelactie wordt tevens een schat van gegevens verkregen over de verspreiding van de zoogdieren in ons land.

Enthousiaste natuurliefhebbers, die op een onbaatzuchtige wijze de natuurwetenschap een handje vooruit willen helpen, worden vriendelijk en dringend verzocht in overweging te nemen of zij zich hiervoor zullen opgeven; zulks natuurlijk geheel vrijblijvend. Aan de medewerkers zal een artikel over de techniek van het verzamelen van gastheren en hun parasieten worden gezonden. Zij zullen tevens regelmatig door circulaire nadere toelichtingen en aanwijzingen krijgen. Ondergetekende hoopt dat dit „experiment” zal bewijzen, dat het mogelijk is

om door samenwerking een bepaald onderdeel van onze fauna in korte tijd goed te leren kennen. Geeft U zich s.v.p. spoedig op aan mijn medewerkster, Jkvr. C. E. van Heurn, „Kleine Noordijk”, Wilp (Gld.).

F. G. A. M. SMIT
The Zoological Museum
Tring (Herts.) — Engeland.

DE VINDPLAATSEN VAN HET OERRUND
BOS PRIMIGENIUS BOJ. IN LIMBURG,
IN HET BIJZONDER HET MOERASVEEN
VAN VOERENDAAL.

door
Dr. E. M. KRUYTZER
(Natuurhistorisch Museum, Maastricht).

In de laatste jaren zijn er in Limburg (Roosteren, Elsloo, ten Esschen, Buggenum en Asselt) schedelfragmenten en hoornpitten gevonden van het oerrund, *Bos primigenius* Boj., die meer dan gewone aandacht trokken, omdat de kranten sommige vondsten uitvoerig vermeldden.

Dat het publiek zich voor dergelijke vondsten gaat interesseren, is op zichzelf toe te juichen, maar het ongeluk wil, dat de gelukkige vinder van een dergelijk stuk zich gouden bergen voorstelt of dat de bezitter het als een kostbaar unicum zelf wil bewaren. Een wandeling alleen reeds door het Rijksmuseum van Geologie en Mineralogie te Leiden zou hen ervan kunnen overtuigen, dat dergelijke vondsten in Nederland helemaal niet zeldzaam zijn. Daar liggen ongeveer 10 schedelfragmenten met hoornpitten of in een paar gevallen de hoornpitten alleen, alle in Nederland gevonden. Verder bevinden er zich een groot aantal stukken van het huisrund (*Bos taurus* L.) en van *Bison priscus* Boj.

Zoals men ziet zijn de Bovidae in het Leidse Museum goed vertegenwoordigd. Al deze exemplaren zijn door Professor van der Vlerk uitvoerig beschreven en afgebeeld in de Leidse Geologische Mededelingen. Door deze bewerking is de wetenschap ten zeerste gebaat, maar dat kan men in het algemeen niet zeggen van de stukken, die zich in particulier bezit bevinden.

Ook in Teyler's Museum te Haarlem en in de musea der verschillende universiteiten, bevinden zich vele stukken, afkomstig o.a. uit de Groningse en Friese terpen.

I. Vindplaatsen van *Bos primigenius* Boj. in Limburg.

Crahay, leraar aan het Athenaeum van Maastricht en van 1834—1856 hoogleraar te Leuven, is de eerste, die een vindplaats in Limburg vermeldt. Binckhorst van den Binckhorst ontleent hieraan het volgende: „Bij het graven van de Zuid-Willemsvaart in 1823 en het doorsnijden van het plateau van Caberg vond men in de Loess een groot aantal beenderen van viervoeters, alle afzonderlijk en soms op grote afstand van elkaar, zelfs tot voorbij Smeermaas. Onder deze beenderen bevonden zich: hoornpitten, kiezen, en andere overblijfselen van *Bos primigenius*”.

Rutten vermeldt deze beenderen niet in zijn dissertatie: „Die diluvialen Säugetiere der Niederlande”, maar wel maakt hij melding van een zeer vage mededeling van Binckhorst, dat te Wylré resten van *Bos primigenius* zijn gevonden. Dit zou volgens Rutten de eerste diluviale vondst in Nederland zijn.

Even later maakt Rutten melding van een linker hoornpit, afkomstig van een terrein buiten de Boschpoort in Maastricht, met de aanduiding, dat het zich bevindt in de Leidse collectie, — maar ik kan het in de studie van van der Vlerk nergens terugvinden.

Casimir Ubachs vermeldt in zijn bekende beschrijving „La Station lacustre près de Maastricht” twee beenstukken van *Bos primigenius*, waarvan ook niet bekend is, waar ze zijn gebleven.

En nu komen we aan de twee stukken, die zich in ons museum bevinden. Rector Jos. Cremers heeft ze in het Natuurhistorisch Maandblad van 1927 beschreven en afgebeeld. Het eerste stuk, een schedel met basisstukken van de hoornpitten, wordt reeds bij Rutten genoemd met de vermelding: onbekende herkomst. „Blijkens de kleiresten welke zich in de schedelholte bevinden”, schrijft Rector Cremers, „is het voorwerp zo goed als zeker gevonden in Maastricht zelf. De klei toch vertoont helemaal de eigenschappen van de klei, welke bij het graven voor de aanleg van riolen